

www.ahmetsaltik.net
profsaltik@gmail.com

**Ahmet
Saltık**

Pusula: Bilimsel Akılcılık

Genel Sağlık Sigortası (GSS)

1982 Anayasası'nın 60. maddesi "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" der ve 61. maddede sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenleri sayar. 56. maddesinde ise "Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir" yazar. Bu hak, 1961 Anayasası m.48 ile de tanınmıştı: "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak devletin ödevlerindedir." 2006'ya dek hükümetler GSS'sini hep gündemde tuttular ama yasalaştıramadılar. AKP 2006'da 5510 sayılı yasayı çıkardı ve sosyal güvenlik kurumlarını birleştirdi. Yasanın tam adı: "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu" kimi maddelerinin Anayasa Mahkemesi kararıyla iptali nedeniyle, 1 Ekim 2008'de yürürlüğe girdi. 14 yıldır rejim bu.

Sosyal güvenlik, herkesin insan onuruna yaraşır yaşamasının ve kişisel özgürlüklerinin güvencesi. Ta 1941'de, savaşın ortasında, ABD Başkanı **F.D. Roosevelt** dört temel insan hakkı arasında saymıştı bu kurumu. 1948'de BM, **İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi**'ni (IHEB) benimsediğinde 22. maddeyi sosyal güvenliğe ayırdı: "Herkesin, toplumun bir üyesi olması nedeniyle sosyal güvenliğe hakkı vardır. İnsanların onur ve kişiliklerinin özgürce gelişmesi için zorunlu olan ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların, ulusal çabalar ve uluslararası işbirliği yoluyla her devletin örgütleri ve kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirilmesine hakları vardır."

Sosyal güvenlik evrensel olarak dokuz sigorta kolu içeriyor. Bizde "aile sigortası" dışında sekiz kol var. Bunlardan "**sağlık sigortası**" ayrı bir önem taşıyor. IHEB'de 25. madde ile tanımlı: "...Herkesin gerek kendisine gerekse ailesi için beslenme, giyim, barınma, **sağlık** ve öteki sosyal hizmetler de içinde olmak üzere; sağlığını ve güvencini sağlayacak, hastalık gibi durumlarda sosyal güvenlik hakkına sahiptir." 1982 Anayasası da m.56'da sağlık hakkını net olarak tanımlıyor ve bir pozitif devlet yükümü sayıyor: "**Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.**"

Öte yandan anayasa m.2, Cumhuriyeti "**sosyal hukuk devleti**" olarak vurguluyor, 5. maddede ise devletin pozitif yükümü olabildiğince net, 65. madde arkasına sığınamayacak içerikte:

Devletin temel amaç ve görevleri

"Madde 5- Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu

sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

Sağlık hakkı evrensel ve yaşam hakkından ayrılmayan, onun içeriğini doldurup anlam katan bir temel hak.

Bizim de kurucu üyesi olduğumuz Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığı da sağlık hakkını da tanımlıyor. Gerek ulusal gerek uluslararası/uluslararası mevzuat bakımından bir eksiklik yok. Ancak **GSS yasası**, sisteme katılımı ve **prim = ek vergi** ödenmesini zorunlu kılıyor. Sağlık hizmetlerinden yararlanma koşulları yasada belli (m.67c). Finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri ve süresi başlangıçta "yeterli" idi. Zamanla SGK, adeta GSS'nin içeriğini boşalttı. Kapsanan hizmetler "çekirdek" düzeyine indirildi. Kapsam dışına çıkarılanlar için ise hiç utanmadan "**tamamlayıcı özel sigorta**" dayatıldı. Oysa DSÖ, "Evrensel Sağlık Kapsamı" politikasında (UHC); üç boyutlu olarak cepten harcamanın en aza çekilmesi, hizmet içeriğinin ve kapsanan nüfusun tama eriştirilmesini öneriyor. Geldiğimiz aşamada, kapsam ve süre bakımından kabul edilemez kerte daraltılmış olan sağlık hizmetlerine karşın, SGK akçalı dengesini bir türlü tutturamıyor. Sekiz havuzdan biri olan sağlık sigortasında açıklar çok büyüdü. Kurum (SGK) 9.4 milyon sigortalısına SMS yolladı ve haciz uyarısı yaptı. 2024 için aylık net taban prim 600TL/ sigortalı. Eylül 2021'de patlatılan "nas" bombası ardından üç yılda ekonomi darmadağın oldu. İşsizlik-yoksulluk çok ciddi boyutta, sürdürülemez. Çok büyük bölümünün işsiz-yoksul olduğu su götürmez olan bu "**prim tembellerinin**" (!) tümü için 2014'ün ilk 9 ayında prim borcu "**en çok**" 50 milyar TL. İlk 8 ayda Hazine 97 milyar TL faiz ödedi! GSS'ye geçilirken ve çok öncesinde tartışılırken hep şu iki noktaya dikkat çektik: **Prim=ek vergidir, haksızdır; GSS yoksul halkın sağlığının değil, sermayenin kazancının sigortasıdır.** Süreç boyunca akçalı sorunlara dikkat çektik ve son yıllarda GSS'nin örtük-ilan edilmeyen bir iflasta olduğu uyarısını yaptık. **AKP=RTE**, GSS öncesi insanların hastanelerde rehin alındığını, kuyrukları eleştirdi. Şimdi daha beteriz, sağlık hizmeti almak için başvuruda bulunamıyoruz, **evlerde rehiniz ve haciz tehdidi altındayız!** Türkiye bu ağır utancı hak etmiyor. **AKP=RTE**, 22 yılda ülkemizi hemen her açıdan çökertti. **Işık hızıyla** bu iktidardan kurtulmak kaçınılmaz!